

KERSTFEEST IN DE KEET

WIM BROOS

Als Dick van Raay door de beregende ruiten naar buiten staat te staren, vindt hij 't jammer dat het nu geen zomer en zonnig weer is. Hè, wat zou 't dàn fijn zijn, om met zijn vriendjes rovertje of Indiaantje te spelen daar bij de kranen en de graafmachines, de heistellingen en de betonmolens! Of tussen die reuzenhopen zand en grint!

„Jammer hè, Riet, dat 't nou regent?” zegt hij tegen zijn zusje, die — net als hij — Kerstvacantie heeft en zich ook al 'n beetje verveelt door dit gedwongen huisarrest. 't Liefst zouden ze nu allebei naar buiten willen, om heerlijk te gaan ravotten op het werkterrein van de brugbouw — maar het regent en het stormt, 't is guur en 't is koud. En dàt daags voor Kerstmis, 't wordt vast geen witte Kerst morgen. . . . Jammer!

Maar als 't een uurtje later even droog wordt, wippen zij er samen toch nog gauw uit. „Waar gaan jullie heen?” roept moeder. Maar zij hoeft het eigenlijk niet eens te vragen. Naar het land achter 't huis natuurlijk, want dáár is wat te beleven!

'n Paar weken geleden is het begonnen. Er was al lang sprake

van, dat hier langs het dorp een nieuwe snelweg zou komen en dat er eerst een vaste brug over het kanaal gebouwd zou worden; nu eindelijk was het zover. Op het weiland, achter het huis van dominee Van Raay, aan de rand van het dorp, verrezen de eerste keten en een grote barak. Toen kwamen de mannen, en mèt de mannen stapels planken en balken, reusachtige hopen zand en grint en stenen, grijpers en graafmachines, heistellingen en betonmolens. Ja, er ging zelfs een miniatuurtreintje rijden: kleine kipkarretjes achter een puffend en gillend locomotiefje! Wie zou dat niet allemaal van dichtbij willen zien? Vanuit de verte hebben Riet en Dick er al vaak genoeg naar gekeken: hun achterkamer geeft een prachtig uitzicht over het hele werkterrein. Maar van dichtbij!

En daarom gaan ze nu rap naar buiten, lopen om het huis heen en... hé, wat is dat? Daar staat op het open stuk grond naast hun huis een grappig klein keetje op wielen, net een grote speelgoeddoos van hout! Er zitten zelfs twee raampjes in en uit het platte dak steekt een ijzeren schoorsteenpijp. Zou het een woonkeetje zijn? Nieuwsgierig gluurt het tweetal door de vuile, bestoven ruitjes, maar ze zien niets anders dan een kachelkje en in de hoek een ledikant.

Nou, dan gaan ze maar weer verder. 't Is vandaag ongewoon stil op het werkterrein, waar het anders een drukte en 'n herrie van belang is. Dan zijn er altijd wel opzichters of werklui die nieuwsgierigen weren — maar nu is er niemand! De arbeiders, die haast allemaal van buiten komen, hebben blijkbaar de dag vóór Kerstmis al vrijaf gekregen en dus boffen Riet en Dick. Nu is er niemand die hen wegjaagt en... de bordjes met de hatelijke woorden „Verboden Toegang” zien ze liever niet!

Ze zwerven in hun waterdichte kaplaarzen het drassige en modderige terrein over, bekijken met ontzag de enorme machines, die als goedge reuzen rusten van hun werk en hebben nog de meeste belangstelling voor het leuke locomotiefje en z'n gevolg, de lege kipkarretjes.

„k Zou er best es in willen,” zegt Dick, die met zijn elf jaren vast niet bang is. „Durf jij?”

„Ik niet!” Riet is wel een jaar ouder dan haar broertje, maar hij is altijd de durfal! „Als-t-ie nou es incens gaat rijden?”

„Ben je mal? Hij staat toch niet op stoom? Zal ik es...” En

Dick doet al een stapje naar boven. Kijk, daar moet natuurlijk de machinist staan.

„Nee jò, doe nou niet. Ga maar mee verderop,” dringt Riet aan, die het niets begrepen heeft op die technische dingen. „Kom nou, 't mag immers niet? Als iemand ons ziet....”

„Pff, d'r is hier geen sterveling in de buurt. En ik kom toch nergens aan?” Maar Dick laat zich toch meetronen naar minder gevaarlijke zaken: zand- en grinthopen, hout- en balkenstapels. Ze klauteren overal op en af — een fijn spelletje! Die slimme Dick weet echter wel zó z'n weg te kiezen, dat zij toch weer bij de locomotief terechtkomen! Nou, zal-ie even....? Welja, waarom niet? En ondanks de protesten van Riet stapt hij moedig op de plaats van de machinist, doet of hij stuurt, de stoomfluit laat gillen, de knoppen en de stangen bedient en....

„Alles klaar achter? Ja, rijen maar! Op zij!” schreeuwt hij tegen Riet, die vol ontzag.... Dan klinkt opeens een barse stem: „Hé, wat moet dat daar? Willen jullie wel-es as de weerga maken dat je wegkomt, dekselse apen!”

Wat 'n schrik! Waar komt die stem ineens vandaan? Ze kijken om en.... weg, wèg! Want er stapt een man op hen af en hij zwaait met zijn stok. Kijk, hij heeft nog een hondje ook bij zich: een groezelig klein beest, dat gelukkig niet op hen afkomt. Maar de baas wèl, en wijselijk wachten die twee zijn komst niet af. Ze zien nog net dat 't een oude man met een baard is — dan is Dick al met één sprong van de locomotief af en zetten ze 't samen op een lopen. Ze horen hem in de verte nog schelden en foeteren, maar hij kan hen gelukkig niet meer bereiken. Toch doen zij 't pas bij huis wat kalmer aan.

„Jammer, Riet! 't Ging net zo fijn op die locomotief,” vindt Dick. „Je mag ook niks!”

„Nee, dàt natuurlijk niet,” zegt Riet wijs. „'t Zal wel een waker of zo iets geweest zijn; die lopen altijd rond om te kijken of er niks gestolen wordt.”

Nou, Dick vindt dat maar raar. „Waarom joeg-ie ons dan weg? Wij wilden toch zeker niks gappen!”

Enfin, d'r is niets aan te doen. Zo erg is het ook weer niet, want het gaat nu toch weer regenen. Bah, wat 'n nare winter! Ze hebben nog geen sneeuw gezien. En ijs — ho maar! Alleen maar regen en hagel, in trouwe bondgenootschap met een koude wind en

een loeiende storm. Nee, ze hoeven wéér niet op een witte Kers te rekenen — het schijnt alleen maar op plaatjes en in verhalen met Kerstmis te sneeuwen....

Die middag helpen zij moeder met het versieren van de huis kamer. Vader laat zich niet zien: die heeft het veel te druk van daag en blijft op zijn studeerkamer. Morgen moet hij twee keer preken en tussen de twee kerkdiensten 's middags ook nog de Kerstviering van de Zondagsschool leiden. En dan op tweede Kerstdag nog eens voorgaan bij de Kerstzangdienst 's morgens! Dat alles vraagt heel wat voorbereiding natuurlijk.

Op de kwekerij in het dorp gaan Riet en Dick een potje rode tulpen, wat dennengroen en hulst kopen en, met de narcissen die moeder zelf in bloei getrokken heeft, maken zij het echt feestelijk in de kamer. Gisteren hebben ze al aardige kaarsenstandaards gemaakt en die krijgen nu ook hun bestemming. Zo, één op 't orgel, één op de schoorsteenmantel, een derde op 't dressoir — nou, moeder kan komen kijken. Maar die heeft het in de keuken ook al druk: in de oven geurt een heerlijke, goudgele cake. En die mag niet verbranden!

Maar als Riet, onder 't werken door, eens door het zijraam naar buiten gluurt, ziet ze.... Ja, hij is het! „Dick, kom es, kijk es. Loopt daar niet die man van vanochtend, je weet wel, die kwaje?” Dick kijkt ook en.... „Ja, dat is-t-ie! Net zo'n baard had-ie! En z'n hond is er ook bij. Wat 'n mormel!”

„Zou hij in dat keetje-op-wielen wonen?”, denkt Riet hardop. „De deur staat open, zie je?”

Ja, Dick ziet het ook. De oude baas scharrelt wat rond en gaat dan, moeizaam leunend op zijn stok, de drie treetjes op. Weg is-t-ie En 's avonds, voor het naar bed gaan, krijgen zij helemaal zekerheid dat het keetje bewoond is en zij dus een nieuwe „buurman” gekregen hebben. Want zij zien in het donker een flauw lichtschijnsel door de raampjes en de schoorsteen rookt ook. De nacht waker — want dat is hij vast! — stookt zeker z'n kachel! Dan gaan Riet en Dick gauw slapen, vol verlangen naar het grote feest van morgen.

Eerste Kerstdag — geen sneeuw, geen ijs. Het regent en er staat een gure wind als het domineesgezin 's morgens naar de kerk gaat. Hoor, in het dorp luidt de kerkklok al: Bim, bam, bim, bam.

Het is alsof zij roept: „Kom, kom naar hier. 't Is Kerstfeest vandaag, Jezus is geboren. Kom, kom!”

Binnen is het warm en feestelijk. En feestelijk is ook de dienst, waarin dominee Van Raay voorgaat. Oud en bekend is het verhaal uit Lucas 2, oeroud en overbekend — maar toch jong en nieuw als de dag van vandaag. En in de „domineesbank” luisteren Riet en Dick, stil en gelukkig, naar het blijde verhaal van Jezus' komst op aarde. Wat kan vader het toch mooi zeggen!

't Is een drukke dag. Ze zijn haast niet thuis vandaag; alleen maar om gezellig koffie te drinken (en de heerlijke cake te proeven!) en om te eten. Maar toch hebben ze nog tijd om op hun oude „vriend” van gisteren te letten. Kijk, daar loopt-ie op het werkterrein, hoog in de kraag van zijn versleten jas gedoken. Die heeft ook geen leuk baantje nu 't zo regent! En wat later zien zij door het zijraam dat hij weer in het keetje verdwijnt.

„Wat staan jullie daar toch voor 't raam?” vraagt moeder. „Is er wat bijzonders?”

„Ja moe, heeft u hiernaast die keet-op-wielen zien staan? Nou, d'r woont iemand in; we hebben 'm al een paar keer gezien: een ouwe man met een baard en...”

„En een stok en een hond,” vult Dick aan. „Een echte ouwe mopperpot! Gisteren joeg-ie ons van het terrein af. We deden er niks, ik wou alleen maar even op dat locomotiefje gaan staan!”

„Daar had je ook niets te maken,” vindt vader. „Die man had groot gelijk, dat-ie 't jullie verbod. Is het de nachtwaker? Ik heb 'm nog nooit gezien hiernaast. Dat keetje staat er zeker pas kort?”

„Ja, gisteren voor 't eerst. Zou het echt kunnen rijden? Leuk, zo'n huis op wieletjes!” meent Riet — en nu gluren ze alle vier door het zijraam. Maar de nieuwe buurman laat zich niet meer zien. Die zit natuurlijk lekker bij zijn kacheltje!

Na de maaltijd blijft moeder alleen thuis; dominee Van Raay gaat met Riet en Dick weer dorpwaarts voor het Kerstfeest van de Zondagsschool, dat al om twee uur begint. En als zij dan vóór de kerkdienst nog even vlug naar huis wippen, weet moeder „nieuws”: zij heeft vanmiddag met de „buurman” kennisgemaakt! „Ik had juist de thee klaar, toen ik 'm hier zag rondscharrelen,” vertelt ze. „k Vond het toch zo'n zielige oude man en ik vroeg of-ie even binnen wilde komen voor 'n kop thee. Nee, dat deed-ie

niet: 't mag niet van de directie, zei-ie, om ergens binnen te gaan. Maar hij wilde wel graag thee en zo hebben we samen 'n poosje in de gang staan praten. Eerst heeft z'n keet ergens anders gestaan, maar van hieruit kan hij de boel beter overkijken. 't Is een echte eenzame stakker. Z'n vrouw is dood en hij loopt al tegen de zeventig, maar omdat-ie zo'n beetje steun krijgt, probeert hij er wat bij te verdienen als waker. 't Is toch eigenlijk treurig. Wat heeft zo'n man nou aan z'n Kerstfeest?"

Ja, wat heeft zo'n man nou aan z'n Kerstfeest?.... Al wordt er verder over de oude baas gezwegen — die vraag laat dominee Van Raay toch niet met rust. Hij moet er steeds aan denken, zelfs in de kerk en nog sterker 's avonds bij het naar huis gaan. Alle vier verheugen ze zich op de komende uren. Ha, Kerstfeest thuis — wat is er heerlijker? In de rust en de stilte nog een fijne avond met elkaar rond de warme haard en in de schemerschijn van de dansende kaarsevlammetjes! Vader vertelt, moeder leest een mooi verhaal voor en zegt met haar zachte stem wat Kerstgedichten. En dan zingen ze bij het orgel de mooie oude Kerstliederen; nergens klinken ze zo goed en zo zuiver als hier, in de intimiteit van de eigen vertrouwde huiskamer. Hè, Riet en Dick verlangen er al naar, als zij in de nog gestaag vallende regen naar huis worstelen. Nu komen de fijnste uren van de toch al zo heerlijke Kerstdag! Nu is verder vader van hèn. En van hen alleen! Maar dominee Van Raay is stil onder de avondmaaltijd. Hij zegt niet veel en de anderen denken dat hij moe is. Geen wonder ook na zo'n inspannende dag, die zoveel van hem gevergd heeft! Toch is het dat niet alleen — en onder vier ogen vertelt hij het zijn vrouw: die oude waker hiernaast zit 'm dwars! Wat heeft de man aan het Kerstfeest gehad? Zou hij wel weten wat we vandaag herdacht hebben? Maar 't is toch ook Kerstfeest voor hem, de Heiland is toch ook voor hèm geboren? Nu zit hij daar alleen met zijn hond en wij.... „Zou je 't gek vinden, als ik hem vroeg om vanavond hier bij ons te komen?"

Moeder kijkt even verwonderd op. „Nee, natuurlijk niet. Waarom zouden we zo'n eenzame oude stakker daar laten zitten? Hij hoort er toch ook bij. Ga 't hem vragen — maar of-ie het doen zal? Hij leek me weinig toeschietelijk en ik kreeg de indruk dat Kerstfeest hem weinig zegt."

„Doet er niet toe. Dan ga ik 'm meteen vragen." En wèg is de

dominee! Maar korte tijd later is hij teleurgesteld terug. Nee, de oude baas komt niet. „Volgens hem mag hij van de directie niet in andere huizen komen. 't Is best mogelijk natuurlijk, maar ik heb zo'n idee dat-ie er ook niet veel voor voelde. En hij was niet alleen in de keet: er zat nog een ander bij 'm, één van de werklui. 't Is een Pool, die hier na de oorlog is blijven hangen. De man heeft kind noch kraai op de wereld en hij wist toch niet waar-ie heen moest met de Kerst. Daarom is hij hier maar gebleven; hij slaapt in de grote barak en ze koken samen hun potje in de keet hiernaast. 'k Denk dat hij wel had willen komen, maar hij wou zijn kameraad niet alleen laten, zei-ie. En van 't geloof wist-ie niet veel af, dat bekende hij me eerlijk. Nou, en zo zitten ze daar samen, moederziel alleen, in die keet en wij....” Benauwd door die scherpe tegenstelling zwijgt dominee Van Raay somber. Dan vertelt hij aarzelend zijn plan. „Moet ik nu niet naar hen toe gaan, als zij niet willen of niet kunnen komen? 't Is toch Kerstfeest vandaag; voor ons die Jezus kennen en in Hem geloven, maar óók voor hen die Hem niet kennen als hun Verlosser en Zaligmaker? Het Kind in de kribbe eist van me, dat ik ook hun van Zijn komst ga vertellen, nu, vanavond nog...” „En wij dan, de kinderen? Vergeet je hen helemaal?” „Nee, maar zij hebben het vandaag en al jarenlang gehoord. Die twee misschien nog nooit. Moet ik dan niet naar hen toe?” „Je hebt gelijk. Maar dan ga je niet alleen! Dan gaan we alle drie mee, Riet en Dick ook. Als we er tenminste allemaal in kunnen, zo groot lijkt die keet me niet!” „Valt wel mee,” lacht dominee Van Raay, blij dat zijn vrouw er over denkt zoals hij. 't Zal voor de kinderen wel een teleurstelling zijn, maar alla, er zijn erger dingen! „'k Ga direct vragen of het goed is. Ze zullen wel vreemd opkijken, die twee in de hut!” En dat doen ze ook. Wat 'n rare dominee, met zijn vraag om bij hen in de keet samen Kerstfeest te mogen vieren! En eerst komen ze met allerlei bezwaren: 't is hier te klein, te rommelig, te armoedig, te.... Maar hun bezoeker laat niet los en eindelijk vertrekt hij met een „Nou, tot straks dan!” Riet en Dick kunnen hun oren niet geloven, als vader hun vertelt dat 't feest hier vanavond niet doorgaat. Wàt, zij allemaal naar de keet van die oude mopperpot, die gisteren zo kwaad op hen was? En 't fijne feest hier dan, waarop zij zich allemaal zo

verheugd hebben? Wat haalt vader nu toch in z'n hoofd? „'t Is maar een heel klein offertje, tegenover het grote offer dat de Here Jezus voor ons gebracht heeft, jongens. Zou je dat niet willen brengen op Zijn feest?” Méér zegt vader niet, maar het is genoeg. En toch vinden zij het, diep in hun hart, jammer. Weg mooie avond, weg heerlijk Kerstfeest thuis, waar het warm en gezellig is. . . .

En wat later gaan ze dan: dominee Van Raay voorop, moeder er achter en, met lome schreden, eindelijk ook Riet en Dick. 't Blijkt, dat alleen de Pool in de bedompte en benauwd hete keet is. Hij heeft in deze jaren vrij goed Nederlands leren spreken en vertelt dat Barendse, de waker, nog even zijn ronde is gaan doen. Hij zal wel gauw terug zijn.

„Goed, dan maken wij het intussen 'n beetje gezellig hier,” zegt moeder. „Kijk, 'k heb onze kaarsen maar meegebracht en nog wat dennengroen ook. Zo, de tafel eerst eens opgeruimd, de kaarsen er op en. . . . 's kijken, waar kunnen er nog meer staan?” Erg groot is de ruimte niet, maar 't valt toch nog mee. Riet en Dick staren intussen misprijzend rond: wat 'n kaal laag hok eigenlijk! In de hoek staat een bed, in de andere hoek snort een klein kacheltje en boven de tafel hangt de petroleumlamp met haar warme gele schijn. 't Is toch wel knus zo, maar goed bekeken blijft het een armoedige boel. Heel wat anders dan thuis, waar nu niemand om de warme haard zal zitten en het orgel niet gebruikt wordt. Jammer. . . .

Moeder is nog aan 't redderen, als er buiten gerucht klinkt. Ah, dat zal Barendse zijn — die is ook lang weggebleven! Ja, hij is het inderdaad, maar. . . . maar hij is niet alleen. Kijk, hij brengt nog iemand mee: een kletsnatte, doorweekte jongeman, die met verwilderde blikken rondkijkt.

„Ga maar zitten, Joop. Daar, bij de kachel. Nee, doe eerst wat van die natte spullen uit, dan kan je drogen,” bedisselt Barendse zorgzaam. En de jongen laat het zich geen twee keer zeggen; uitgeput valt hij neer op de stoel, dicht bij het kacheltje en sluit meteen z'n ogen. Slaapt hij?

„Hij is doodop,” bromt Barendse. „Joop Brinkman heet-ie en ik vond hem in de grote slaapbarak, waar-ie net op één van de bedden was gaan liggen. Hij vertelde me, dat-ie eergisteren uit de jeugdgevangenis ontslagen is. Wegens goed gedrag was z'n

straf tijd bekort en zodoende wist niemand dat-ie vrij was. Hij schijnt vroeger gestolen te hebben of zo iets, maar nou durft-ie niet naar huis. Twee dagen lang heeft-ie rondgezworven, ook vandaag. En dat in die regen! Nou kon-ie niet meer, van de kou en de nattigheid en de honger natuurlijk. Wat moeten we daar nou mee aan? Hij wil niet naar huis; hij schaamt zich voor z'n vader en moeder, zei-t-ie."

„Arme jongen,” zegt mevrouw Van Raay zacht. „Hij moet beslist éérst droge kleren aan, hij zou zich een ziekte op de hals halen.” Ja, droge kleren — wie heeft ze? Maar moeder weet raad. „Hij kan best wat van m'n man aan, ze zijn zowat even groot. Laat-ie maar even met me meegaan.”

Goed; maar 't is met moeite dat Joop Brinkman overeind komt, dat hij wankelend en waggelend het kleine eindje naar de pastorie loopt. . . . Als hij echter in de keet terug is, lijkt hij een ander mens. Droog ondergoed en bovenkleren hebben wonderen gedaan! Mevrouw Van Raay heeft meteen kopjes, wat gemeubileerde boterhammen, koekjes en de kerstcake meegebracht en dan is 't passen en meten in de keet om voor allemaal een zitplaats te vinden. Toch lukt het en, samen met moeder, zitten Riet en Dick op het bed van Barendse. Wat nu?

„Eerst allemaal maar thee,” moedert mevrouw Van Raay. „En dan straks nog een kopje koffie? Hier, die boterhammen lust jij zeker wel, Joop?”

De mannen vinden het best — ze zijn het niet gewend dat een vrouw voor hen zorgt! Met de gesprekken wil het echter nog niet erg vlotten en Riet en Dick vinden het maar een nare, saaie avond. Thuis zou het heel wat gezelliger zijn geweest. . . .

Maar langzamerhand weet dominee Van Raay er de stemming toch wel in te brengen. Haast ongemerkt brengt hij het gesprek op Kerstmis — en dan zwijgen de anderen. Heel eenvoudig vertelt hij van het Kind in de kribbe; van Jezus, Gods eigen Zoon, die op aarde kwam om zondaars zalig, voor eeuwig gelukkig te maken. O ja, Riet en Dick kennen die geschiedenis van buiten — maar de anderen, die drie eenzame mannen, die zwijgende zwervers?

„Zullen we er samen eens van zingen?” stelt dominee Van Raay voor. Nu, in deze omgeving, met deze mannen die misschien van niets weten? Zo maar, zonder orgel? De twee daar op het

bed vinden 't maar een vreemd voorstel van vader — maar ze zingen toch mee, als hij zacht het lied inzet dat nu over de hele wereld wordt gezongen en dat iedereen kent: „Stille nacht, heilige nacht.” Eerst klinken er slechts vier stemmen — dan is 't of er iets gaat lichten in de ogen van de drie mannen. Joop Brinkman glimlacht blij — en meteen valt hij in met z'n hoge tenor. De oude Barendse heeft eens langs z'n baard gestreken en even zijn z'n gedachten ver, ver weg. Hij is een kind nog, een kleine jongen, die eens met moeder deze zelfde woorden zong. Hoelang is dat al geleden, zestig of meer jaren misschien? En in hoeveel jaren heeft hij niet gezongen, omdat van binnen alles kapot was? Maar dit lied, die woorden, deze melodie... ja, hij is het nog niet vergeten — en bevend, bibberend broemt hij met z'n diepe stem mee: „Die miljoenen eens zaligen zal, werd geboren in Bethlehems stal”... Zylinski, de Pool, kent de Nederlandse woorden niet. Maar de wijs wèl! Dit lied heeft hij ook, heel vroeger, in zijn verre vaderland gezongen — waarom dan nu, op deze wonderlijke avond niet? Het mag toch ook wel in zijn eigen mooie taal? En aarzelend klinken de vreemde woorden met de Nederlandse mee — God in de hemel hoort 't wel en Hij verstaat 't wel. Wat doet het er toe, dat dit zingen ongelijk gaat en soms wat vals klinkt? 't Is tòch een lofzang ter ere van het Kind en zal Hij, daarboven in Zijn lichte hemelwoning, niet blij zijn met dit gestamelde loflied van de schamelen in een armoedige keet? Een loflied, dat eindigt in een snik?....

Dan pakt dominee Van Raay zijn Bijbeltje. „Mag ik jullie wat voorlezen, mannen?” Het zwijgen is als een toestemming — en met zachte stem leest hij uit het Mattheüs-evangelie de geschiedenis van de Oosterse wijzen, die uit verre landen naar Bethlehem kwamen om het Kind te aanbidden.

Waarom leest vader nu op deze Kerstavond niet uit Lucas 2, het verhaal van Jezus' geboorte, denken Riet en Dick allebei — maar later begrijpen zij het wel. Want er volgt nog een korte toepassing op het gelezene.

Ach nee, het is geen mooie, welverzorgde Kerstpreek, zoals in de kerk; het zijn zo maar wat gestamelde woorden, waarop vader zich niet in de studeerkamer heeft kunnen voorbereiden. 't Geeft niets, 't is tòch een Kerstpreek — en misschien wel de beste, die dominee Van Raay ooit gehouden heeft....

„Jullie zijn ook drie zwervers, drie zoekers naar het Kind, mannen,” zegt hij. „Maar jullie hebben geen dure geschenken voor Hem, zoals die Oosterse wijzen. Dat is ook niet nodig. Hij vraagt van ons geen goud en geen wierook en geen mirre meer. Hij vraagt maar één ding, maar dat is dan ook het allerbelangrijkste: ons hart, ons slechte, zondige hart. Wie dat aan Hem geeft, is gelukkig, ook al is hij arm. Voor eeuwig gelukkig en nooit meer eenzaam. Want dan heb je Jezus bij je; en wie Jezus bezit, is schatrijk. Ook al ben je in de wereld straatarm.”

Zo praat dominee Van Raay in de stilte van deze vreemde Kerstavond — en dan zingen ze weer samen. Opnieuw een lied, dat ze allemaal kennen: het „Ere zij God”. Maar bij het zachtgezongen „Amen” hoort God slechts ’t ingehouden snikken van Joop Brinkman; ziet Hij alleen het biddend gebaar van Zylinski en de tranen, die in Barendse’s baard rollen. Dan buigen ze alle zeven hun hoofden en vouwen ze hun handen. Want dominee Van Raay bidt. En God hoort die eenvoudige woorden uit de keet — Hij hoort ook de niet gesproken woorden van drie armoedige mannen, drie vergeten verschoppelingen, die — als eens de wijzen uit het Oosten — het Kind in de stal zoeken.... Na het „Amen” blijft het stil, ontroerend stil in de hut. Totdat moeder opstaat om koffie te schenken. Koffie met cake — echt feestelijk!

Riet en Dick hebben op het ledikant maar stil zitten luisteren en ook in hun hart is een grote vrede en diepe blijdschap gekomen. Wat is ’t hier goed! Ze verlangen niet meer naar hun eigen kamer en het eigen knusse kringetje van vier. Hier is het echt Kerstfeest! Anders dan ze gedacht hebben; anders, maar vast niet minder....

En ook zij hebben nog hun kleine grote taak vanavond! Durven ze.... Welja, waarom niet? En op vaders verzoek zingen zij samen met hun dunne stemmen de mooie oude Kerstliederen: „Nu sijt wellecome”, „Komt allen te zamen” en „Er is een Kindeke geboren op aard”. Die kennen de mannen niet, maar zij luisteren, luisteren naar die zuivere zang van twee kinderen. Zingen zó de Engelen?.... Waarom buigt Joop Brinkman nu zijn hoofd, waarom moet Zylinski hard snuiten als ze klaar zijn en waarom is Barendse zo met z’n rode zakdoek in de weer?....

Aarzelend komen dan de tongen los. Barendse vertelt met z’n

bromstem iets van zijn harde, moeilijke leven; Zylinski zingt met zijn diepe bas een Pools lied, dat ze niet verstaan, maar wel begrijpen: het is een lied van verlangen en heimwee naar het onbereikbare vaderland, ver, ver weg. En Joop Brinkman bekennt waarom hij niet naar huis wil: hij, de dief, durft zijn vader en moeder, die gelovige mensen zijn, niet onder de ogen te komen. Nooit heeft hij naar hen willen luisteren; liever ging hij met slechte vrienden mee. Totdat de gevangenis wachtte. Nee, hij heeft zijn ouders te groot verdriet aangedaan; nu wil hij weg, ver weg liefst, naar Canada of Australië of Afrika. Doet er niet toe waarheen, maar niet naar huis. 't Is te erg wat hij gedaan heeft.

„We praten er nog weleens rustig over, Joop,” zegt dominee Van Raay. „Maar weet, dat Jezus op aarde is gekomen voor zondaars, zoals jij en ik. Voor Hem zijn we allemaal precies gelijk, of we in de gevangenis gezeten hebben of niet. Wie met een oprecht berouw tot Hem komt, wil Hij altijd in genade aannemen. En zo denken je vader en moeder er ook over.”

Haast ongemerkt wordt het laat. De koffie en de cake zijn op, de kaarsen zijn uitgebrand en alleen de petroleumlamp schijnt nog zacht en gelig over hen, die hier tussen de vier houten wanden in alle eenvoud hun Kerstfeest gevierd hebben. En als dominee Van Raay tot slot het „Onze Vader” gebeden heeft, moeten ze opbreken. Jammer, vinden ze allemaal. Jammer, vinden óók Riet en Dick!

Barendse moet hoognodig zijn ronde gaan doen en de beide anderen willen met hem meegaan naar de slaapbarak. Maar daar komt niets van in. Moeder beslist dat Joop Brinkman en Zylinski vannacht in de pastorie slapen. Daar zijn nog wel twee bedden over! En zo gebeurt het ook.

Als moeder nog even langs de bedden gaat waarin haar tweetal op de nachtzoen wacht, vraagt ze: „En hebben jullie er spijt van, dat we vanavond ons Kerstfeest in de keet gevierd hebben? Waren jullie niet liever thuis gebleven?” Dan moeten ze 't allebei volmondig erkennen: „Nee, moe. 't Was fijn zo. We hebben nog nooit zo'n mooie Kerstavond gehad als nu.” En in hun nachtgebed tot God vergeten zij de drie eenzame zwervers, die vanavond zo heel dicht bij Bethlehems kribbe zijn geweest, niet....

Vóórdat de volgende ochtend de feestelijke Kerstzangdienst begint, rekken de mensen in de kerk de halzen en ze stoten elkaar aan: „Zeg, zie je dat? Wie zouden dat zijn?” Want tussen mevrouw Van Raay en de kinderen lopen drie mannen: een oude met een baard, een lange met een zwart snorretje en een jonge kerel. Gasten van de dominee? Maar dan zijn 't toch wel erg vreemde klanten, zo vervallen, zo haveloos. En draagt die jongeman niet een jas van de dominee?....

Wat schuw en onwennig schuift het drietal mee de bank in en ze luisteren stil naar het juichende orgel. Dominee heeft hun niet gevraagd om mee te gaan — hij heeft alleen maar gezegd dat het vanmorgen Kerstzangdienst is. En schuchter hebben ze toen gevraagd of zij daar ook mochten komen. 't Is al zo lang geleden dat ze in een kerk zijn geweest... Maar nu zijn ze er dan toch, en het is of dominee Van Raay, die vanochtend kort preekt, alleen tot hen praat als hij het heeft over „Grote Blijdschap”. En als er gezongen wordt, veel gezongen zelfs.... nee, ze kunnen de liederen lang niet allemaal meezingen, ze kennen de wijs niet. Maar in hun hart zingt 't wèl! Zó hebben ze nog nooit gezongen. Gezongen van en voor een Kind....

Nog diezelfde middag gaat dominee Van Raay met zijn jongste gast op reis. En in het grote Rotterdam zijn die tweede Kerstdag een vader en een moeder blij en dankbaar, omdat zij een zoon thuishrijven. Een zoon, die een dief is geweest en in de jeugd-gevangenis heeft gezeten. Een zoon, die nooit naar hen heeft willen luisteren — maar die nu onder tranen belooft voortaan anders te zullen gaan leven. Omdat het Kerstfeest is. Omdat Jezus is geboren....

Zylinski, de eenzame Pool, voelt zich niet meer zo alleen. Hij weet nu, dat hij ergens mag aankloppen als hij 't moeilijk heeft. Hij weet, dat er een kerk is waar hij 's Zondags mag komen. En hij, de man-zonder-vaderland, weet nu ook op reis te zijn naar een ander, beter Land. Het Land waar de Vader zelf op hem wacht. Barendse.... ach, die oude brommerige Barendse moet in het nieuwe jaar, als er weer normaal gewerkt wordt, opnieuw verhuizen met zijn rijdende woning. Maar hij blijft toch altijd dankbaar dat die armoedige, schamele keet van hem eens een kerk is geweest. Of was het een stal, waarin een kribbe stond?.... En Riet en Dick zijn nu niet meer bang voor hem, zijn stok en

zijn hondje, het goedge Fokkie. Zolang het nog Kerstvacantie is, zoeken zij hem dikwijls op in zijn keetje en op Zaterdagmiddag, als het werk stil ligt, gaan zij met hem mee het terrein over. Dan wijst hij hun hoe 't hier in de toekomst worden zal en dan.... dan mag Dick zelfs even op de locomotief klimmen en net doen of hij de machinist is! En onder het wakend oog van Barendse durft Riet nu ook wel!

„Omdat jullie toen zo mooi gezongen hebben, weet je nog wel? Hoe was 't ook weer?” En zacht neuriet de oude waker met zijn gebarsten stem: „Er is een Kindeke geboren op aard...” „Ook voor de oude Piet Barendse,” mompelt hij er achter. Maar dat horen Riet en Dick niet. Die hebben 't veel te druk op hun locomotief. Alleen Hij, die eens als Kind op aarde kwam, hoort het. En dat is voldoende.

*

KERSTGEDICHT

Heer, toen *ik* klein was, lag ik in een wiegje,
heeft moeder gezegd.
Maar *U* werd in een krib
op stro gelegd.
Ik heb een kamertje, een trein op rails,
een tol, een bal.
U werd geboren in
een beestenstal.
Ik ben zo rijk en 'k wil nòg rijker worden,
wil altijd nog meer.
U kwam, om te *geven*
uw leven, Heer.
Ik doe elke dag zoveel dingen verkeerd,
en altijd maar weer.
Wilt *U* mij het kwade
vergeven, Heer?

G. VAN HEERDE